

Baba Kama Sources 14

רש"י מסכת תמורה דף ד עמוד א

זו תרומה - ולפי שהיא מדמעת ועולה באחד ומאה מפיק לה קרא בלשון דימוע וקאמר רחמנא ולא תאחר מלאה לדימוע דמעיקרא איבעי ליה לאיתויי מלאה דהיינו ביכורים וכי מאחר לוקה.

תוספות מסכת תמורה דף ד עמוד א

מלאתך זו ביכורים - פרש"י להכי קרי מלאה משום דלאלתר שנתגדשת התבואה ונגמרה מלאכתה הוקבע לביכורים ודמעך זו תרומה (מה) [לפי] שהיא מדמעת ועולה מפיק לה קרא בלשון דימוע [לשון רש"י] ולא נהירא שהרי זה אינו אלא מדרבנן וה"ר משה מפונטוויז"א פירש דלכך קרי לתרומה דמע לפי שנוהגת בלח וביכורים אינן אלא ביבש שהרי אין מביאין ביכורים אלא מפרי כדאיתא פרק העור והרוטב (חולין דף קכ:): פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקה.

רש"י שמות פרק כב פסוק כח

ודמעך - התרומה, ואיני יודע מהו לשון דמע:

שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף ד עמוד ב

ועדים זוממים. תימה מה שייך למיתני עדים זוממים בהדי אבות נזיקין והלא לא עשו שום היזק דאילו שילם כבר על פיהם פטורים דאמרין כאשר זמם ולא כאשר עשה. לכך פירש ריב"א וכו' כמו שכתוב בתוספות. תוספי הרא"ש ז"ל.

חידושי הריטב"א מסכת מכות דף ב עמוד ב

תדע שהרי לא עשו מעשה ונהרגין. פירוש לאו משום דליכא בעדותן אלא דיבור בעלמא קאמר ונהרגין מדינא ולא משום קנסא, +א"ה, כנראה חסר כאן, ואולי צ"ל דמגדף והאומר אלי אתה נמי דיבור בעלמא קאמר ונהרגין כו'. + אלא הכי בעי למימר שלא עשו מעשה שייזיק לזה שהרי הוזמו ונתבטלה עדותן ואעפ"כ נהרגין וכדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם לעשות ולא כאשר עשה, והיינו נמי דרב נחמן כדמפרש ואזיל תדע שהרי בעדות שבממון ממון ביד בעליו שלא שילם על פיהם כלום לפי שהוזמו קודם ששילם, ואף על פי דכי שילם נמי איכא הזמה ומשלמין, כיון דכי לא שילם נמי משלמין קנסא הוא.

נימוקי יוסף מסכת מכות דף א עמוד א

קנס הוא. כל תשלום עדים זוממין קנס הוא כיון דלא שילם על פיהם כלום דאם שילם לא משלמי דכתיב כאשר זמם ולא כאשר עשה:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת מכות פרק א משנה ו

[ו] אם נהרג זה שהועד עליו ואחר מותו הוזמו עדי לא ייהרגו שהרי אמר ה' כאשר זמם לעשות לאחיו ועדיין אחיו קיים. אבל הדיינים מתחזקים בכל זה כפי שיסכימו עליו.

בית הבחירה (מאירי) מסכת מכות דף ג עמוד א

זה שבארנו שדין עד זומם קנס הוא פי' בכאן הטעם שהרי לא עשו מעשה ונהרגין וכן שהרי ממון ביד בעליו ומשלמין יש מדקדקין מכאן ר"ל ממה שאמר שהרי ממון ביד בעליו ומשלמין שכמו שאמרו בדיני נפשות הרגו אין נהרגין אף בדיני ממונות שלמו אין משלמין וכל שכן בעדות של מלקות שאם לקו אין לוקין ואף גדולי המפרשים רמזוה כן בהגהותיהם לענין מלקות ואין הדברים נראין כלל שלא הזכרה דרשא זו בכל התלמוד אלא לענין הרגו ובפ' ד' מיתות למדוה מלאחיו ומשהרגו אין כאן אחוה וזו שבכאן פירושה שאף בלא שלמו משלמין הואיל ומ"מ להפסיד ממון באו ולא למעט אם שלמו שלא ישלמו שכל שאפשר בחזרה ודאי מחייבין אותם להחזיר וכן כתבו בתוספות וכן במלקות ר"ל שאם לקו האחרים לוקין ולא נאמר כאשר זמם ולא כאשר עשה אלא לענין הרגו וכן כתבוה גדולי המחברים ואף גדולי המפרשים כתבוה בתשובת שאלה כן אף על פי שבקצת מקומות חלקו בה לענין מלקות:

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ה עמוד א

עדים זוממין דממונא הוא, ליתני! סבר לה כר"ע, דאמר: אין משלמין על פי עצמן

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ה עמוד א

עדים זוממין דממונא הוא ליתני. דאפי' לא שלם קרי ליה ממונא משום דאתו לאפסודי ממונא, ומיהו בתוספות אמרו משמו של ריב"א ז"ל שמשלמין אף על פי ששלם על פיהן ולא קרינא ביה כאשר זמם ולא כאשר עשה כיון שבידו להחזיר הממון, עוד אמרו בתוס' דבממון לא אמרינן ולא כאשר עשה דק"ו הוא דאפי' לגבי נפשות הוה אמרי' הכי אי לאו דאין עונשין מן הדין כדאיתא בפ"ק דמכות ולגבי ממון עונשין מן הדין, וכ"כ ר"ח ז"ל במכות וכן דעת הרמב"ן ז"ל בפ"ק דמכות.

תלמוד בבלי מסכת מכות דף ב עמוד ב

משום ר"ע אמרו וכו'. מאי טעמא דר"ע? קסבר: קנסא הוא, וקנס אין משלם ע"פ עצמו. אמר רבה: תדע, שהרי לא עשו מעשה, [ונהרגים] ומשלמין. אמר רב נחמן: תדע, שהרי ממון ביד בעלים ומשלמים מאי ניהו? דלא עשו מעשה, היינו דרבה! אימא: וכן אמר ר"נ

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סה עמוד ב

מתיה רבי זירא: יצאו עדים זוממין שאין בהן מעשה. ואמאי? הא ליתנהו בלב! - אמר רבא: שאני עדים זוממין הואיל וישנו בקול. - וקול לרבי יוחנן לאו מעשה הוא? והא איתמר: חסמה בקול והנהיגה בקול, רבי יוחנן אמר: חייב, וריש לקיש אמר: פטור. רבי יוחנן אמר: חייב, עקימת פיו הוי מעשה. ריש לקיש אמר: פטור, עקימת פיו לא הוי מעשה אלא אמר רבא: שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראיה.

רש"י מסכת סנהדרין דף סה עמוד ב

ברא"ה - עיקר חיובא בא על ידי הראייה שמעידין שראו, וראיה לית בה מעשה.

רי"ף מסכת סנהדרין דף טז עמוד ב

שאני עדים זוממין הואיל וישנן באיה והדין פירוקא אישתבשו ביה כולהו נוסחי דילן איכא מינייהו מאן דאית בהו הואיל וישנן באים ואיכא נוסחי דאית בהו הואיל וישנן באי ושאלו עלה מיקמא רבנא האי זצ"ל וקאמר להו לית' בנוסחי דילן לא באים ולא באי הכי איתא בנוסחי דילן הואיל וישנן באיה ואיכא נוסחאות דאית בהו הואיל וישנן באין ותרוייהו חד טעמא נינהו כי איה ואין בלשון ארמית שניהן טעם אחד הן אלו הן תורף דבריו זצ"ל ודברים ברורין הן אלא שלא גילה טעמן ולא עלו בפירושו כהוגן לפי ששם דברים אלו מעשה ואין מעשה שלא פירקנו זה הפירוק להראות שעדותן מעשה אלא להראות שעדותן אינה מעשה ולהכי בטיל ליה ההוא פירושא וראינו בה כמה פירושים אחרים אליבא דהנהו נוסחי דאית בהו הואיל וישנן באים ואין אחד מהן נכון ולהכי לא כתיבנא להו ואנן עיינינן בה אליבא דנוסחי דמתיבתא ואשכחנן דהאי נוסחא דיקא וטעמיה טעמא ברירא הוא ולית ביה קושיא כלל והדין הוא פירושא דהדין פירקא אקשינן ואמרינן ולרבי יוחנן מאי שנא כפיפת קומתו לרבנן דהויא מעשה ומ"ש הקצת שפתיו דמגדף דלא הויא מעשה ופריק רבא שאני מגדף הואיל וישנו בלב ולפיכך הקצת שפתים אינה חשובה מעשה שהרי יתכן לגדף בלבו בלא הקצת שפתים ולפיכך הקצת שפתיו ומחשבות לבו שאין בה הקצה אחד הן ואותיב ר' זירא וקאמר אי מהאי טעמא הוא דלא חשבת להקצת שפתיו דמגדף שפתיו מעשה אמאי תאני יצאו עדים זוממין שאין בהן מעשה והא ליתנהו בלב ופריק רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנן באיה כלומר אף על פי שאין בלב שאינו מעשה יש בהן צד אחר שאינו מעשה כמו הלב שאינו מעשה ומאי ניהו הואיל וישנן באיה כגון שהעיד אחד מן העדים והשלים עדותו ואמרנו לחברו כך אתה מעיד כמו שהעיד חברך ואמר איה או אין הרי עדותן עדות ואם נמצאו זוממין חייבים האי מילתא איתא על עיקר מתניתין דתנן והשני אומר אף אני כמוהו ואמר ר"ש ב"ל עלה ש"מ אף אני כמוהו כשר בדיני ממונות ובדיני נפשות ומעלה הוא דעבוד רבנן וכו' וכיון שישנן באיה ובאין עדותן עדות ואף על פי שאין בהן הקצת שפתים שאותיות אלו מאותיות הגרון הן ואין בהם הקצת שפתים שיש בהן מעשה לפיכך אף על פי שהעיד בהקצת שפתים אינה חשובה מעשה שהרי (אי) אפשר לו להעיד בלא הקצת שפתים ונמצאת עדותן בהקצת שפתים ובלא הקצת שפתים אחד הן לפיכך אין הקצת שפתים חשובה מעשה הדין פירושא דהאי פירוקא בלא קשיא ובלא ספק וכן אתה מוצא במדרש רבותינו ז"ל בהבראם בה"א בראם ומה עסקו של ה"א לפי שכל האותיות אדם קופץ את פיו בעת שמוציאם אבל ה"א לאו וכך הקדוש ברוך הוא בראם בלא יגיעה ובלא מעשה וזה ראייה לפירושנו תנו רבנן מנחש זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו בנו קורא לו מאחריו עורב קורא לו צבי הפסיקו בדרך נחש מימינו שועל משמאלו

קובץ שעורים קובץ ביאורים מכות אות ח

ח [דף ב ע"ב] בטעמא דרבנן דע"ז ממונא לכאורה הוא תמוה מאד, דהרי כל המשלם יתר על מה שהזיק הוא קנס, ואין לך יתר על מה שהזיק מזה שלא הזיק כלל ומשלם. והנה בסנהדרין ס"ה הואיל וישנן בראיה, ופירש"י עיקר חיובא בא ע"י הראיה שמעידין שראו, וראיה לית בה מעשה אף דקול יש בו מעשה. והדברים האלו הן חידה סתומה, שהרי חיובן הוא בשביל הגדתן בקול. וברמב"ם פ"כ מהל' עדות אין לע"ז שגגה לפי שאין בהן מעשה, לפיכך אין צריכין התראה. ואינו מובן, מה טעם יש בזה דלפי שאין בהן מעשה לפיכך יתחייבו בשגגה. ואולי כונת הרמב"ם לחלק מע"ז לכל חייבי עונשין, דבכל החיובים צריך שיהא מעשה מחייב, והמעשה לא יוכל לחייב כי אם בתנאים ידועים, שיהא במזיד ובהתראה וכו', אבל בע"ז ליכא מעשה מחייב כלל, אלא חיוב הקנו להם מן השמים, דהחיוב שחל על הנידון ע"י הגמ"ד מתגלגל על העדים, והם כמו יורשים את החיוב של הנידון. וזוהי כונת רש"י, עיקר החיוב הוא ע"י שמעידין שראו, וחיובא דכאשר זמם לעשות לאחיו הוא דהחיוב שנגמר על אחיו נופל על העדים, וכיון דעל אחיו היה חיוב ממון ולא קנס, ממילא גם בהעדים הוא חיוב ממון. ואפשר דאפילו חייבו הנידון בקנס, מ"מ כיון דע"י גמ"ד נעשה ממון משו"ה הוי אצלם ממון. וצריך להתיישב בכתובות ל"ג עיין שם.

תוספות מסכת בבא קמא דף ה עמוד א

תחת נתינה כו' - בספרי מפיק בושת מוקצותה את כפה ולא תחוס עיניך (דברים כה) ויליף מעדים זוממין דכתיב לא תחוס עיניך (שם יט) וא"ל שהוא גזירה שוה גמורה מדלא קאמר אתיא תחת נתינת עיניך **ועדים זוממים פרש"י דכתיב בהו נפש בנפש וצ"ל דאפילו אם העידו על שור תם שהזיק או העידו פלוני חייב לפלוני מנה דדינו בזיבורית דמשלמי במיטב דאם רצו לחייב אחרים ממיטב לא צריך קרא דמכאשר זמם נפקא דיתחייבו ממיטב.**

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ה עמוד א

ומ"מ לפירש"י ז"ל כלהו אתו בהכי לבר מעדים זוממין דלא כתיב בהו חד מהני, ורש"י ז"ל פי' דכתיב בהו נפש בנפש והרי הוא כנפש תחת נפש, ור"י בר אברהם ז"ל פירש דעדים זוממין לא צריכי קרא דהם רצו להפסיד מיטב ועושים לו כאשר זמם, והקשו עליו בתוס' א"כ כשהעידו על שור תם שהזיק או על כתובת אשה שאינה גובה אלא מן הזבורית לא ישלמו מן העידית. והראב"ד ז"ל כתב כן כדעת ר"י ז"ל וכתב שאם העידו בכתובת אשה וא"נ בשור תם אינם משלמין מן העליה ומ"מ שפיר קרי להו אב כיון דמשלמי ממיטב בעלמא משא"כ בקרן תמה שאינו משלם לעולם אלא מגופו,

תוספות מסכת כתובות דף לב עמוד א

שכן יש בהן צד חמור - קשה דא"כ לא נלמד עוד מהצד השוה בשום מקום דאכולהו איכא למיפרך או צד חמור או צד קל ונראה לר"י דהכא פריך הכי שכן יש בהן צד חמור משונה כי ההיא דפרק ד' מיתות (שם דף יו.ו.) מה להצד השוה שבהן שכן משונין גבי דיין נשיא וחרש דהכא חמשה דברים שאין צריכין התראה הוי צד חמור יותר משאר דברים וצד הקל נמי הוי קולא יתירא בחובל שהותר מכללו שמותר לחבול בחבירו וכן עדים זוממין לא עשו מעשה הוי קולא יתירא ואפילו למ"ד עקימת שפתים הוי מעשה הא אמרי' בסנהדרין (דף סה: ושם) שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראיה ובפרק כשם (סוטה כט:) יש לפרש נמי דפריך גבי טבול יום וכלי חרס מה להצד השוה שבהן שכן צד חמור דקרי צד חמור משונה כלי חרס שמטמא באוירו וטבול יום נמי יש לפרש בדוחק שקורא צד חמור מה שנעשה אב הטומאה במגע שלא היה נראה שיהיה שום דבר אב הטומאה אלא אם כן טומאה יוצאה מגופו ועוד יש לומר דצד חמור דהתם היינו דאיכא למפרך שכן במינו אב הטומאה דנהי דכלי חרס אינו נעשה אב מכל מקום

רש"י מסכת בבא קמא דף ה עמוד א

סבר לה כר"ע - דאמר במס' מכות בפ"ק (ד' ג) עדים זוממין אין משלמים על פי עצמן כגון אם הוזמו בב"ד זה ולא הספיק בעל דין להעמידן בדין ולתובען והלכו למקום אחר והודו שם בב"ד ואמרו הוזמנו בבית דינו של פלוני פטורין אלמא קנסא הוא ומודה בקנס פטור.

תוספות רי"ד מסכת בבא קמא דף ה עמוד א

ה) סבר לה כר"ע דאמר עדים זוממין אינן משלמין ע"פ עצמן. פירוש המורה כגון אם הוזמו בב"ד. ולא הספיק בע"ד להעמידן בדין ולתובען והלכו למקום אחר והודו שם שהוזמו בב"ד של פלוני פטורין אלמא קנסא הוא. דמודה בקנס פטור. וקשיא לי טובא בהאי פירושא שלאחר שהעידוהו עדים בב"ד יפטר בהודאתו. ראה עדים ממשמשין ובאין וקדם והודה דפטור. אבל לאחר שבאו עדים והעידו לא דא"כ ליתני העידוהו עדים ולא הספיקו לגמור דינו והלך בב"ד אחר והודה פטור וכ"ש ראה עדים ממשמשין ובאים. אלא ודאי ממשמשין דוקא. שעדיין לא העידו. אבל לאחר שהעידו לא וראיתי למפרש אחר שפירש בריש מכות כך. אם אחר גמר דין זה שהעידו עליו חזרו והזימו עצמן ואמרו עדות שקר

העדנו אין משלמין ע"פ עצמן ואף על גב דבאו אח"כ עדים והזימום. וזה נ"ל פתרון יפה דכיון שקדמו הן והודו אף על פי שבאו עדים לאחר מיכן פטורים. דמודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור. ואף על גב בריש מכות אמרין בגמרא כדפירש המורה ל"ד האי להאי דהכי אמרין התם אמר רב יהודא אמר רב עד זומם משלם לפי חלקו מאי משלם לפי חלקו. אי לימא דהאי משלם פלגא והאי משלם פלגא תנינא משלשין בממון. אלא דאיתזם חד מינייהו דמשלם פלגא דידיה והתניא אין משלמין ממון עד שיזומו שניהן. אמר רבא באומר עדות שקר העדתי. כל כמיניה כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד. אלא באומר העדנו והוזמנו בב"ד של פלוני וחייבנו ממון ס"ד א כיון דלחבריה לא מצי מחייב איהו נמי לא לחייב קמ"ל. ודוקא גבי עד א' דמתחייב בהודאתו איכא לפרושי הכי אבל גבי שני עדים דנפטרין בהודאתן לר"ע ליכא למימר הכי ובע"א דמפרשינן הכי משום דליכא למימר שלאחר שאמר שקר העדתי באו עדים והזימוהו שאין ע"א ניזום בלא חברו. להכי ליכא לאקומי אלא כגון שאמר העדנו והוזמנו בב"ד של פלוני אבל גבי שני עדים דאמרין פטורין מתפריש שפיר שהודו מתחלה ואמרו שקר העדנו ומשום דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אמרין שאח"כ באו עדים והזימום ואפילו הכי פטורין מפני שקדמו והודו:

תלמוד בבלי מסכת מכות דף ג עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב: עד זומם משלם לפי חלקו. מאי משלם לפי חלקו? אילימא דהאי משלם פלגא והאי משלם פלגא, תנינא: משלשין בממון ואין משלשין במלקות! אלא, כגון דאיתזום חד מינייהו, דמשלם פלגא דידיה. ומי משלם? והא תניא: אין עד זומם משלם ממון עד שיזומו שניהם! אמר רבא: באומר עדות שקר העדתי. כל כמיניה? כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד! אלא, באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני. כמאן? דלא כר"ע, דאי כר"ע, הא אמר: אף אינו משלם ע"פ עצמו! אלא, באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני וחייבנו ממון, ס"ד אמינא: כיון דלחבריה לא מצי מחייב ליה, איהו נמי לא מחייב, קמ"ל

רש"י מסכת מכות דף ג עמוד א

משלשין בממון - אם שלשה עדים הן או ארבעה משלשין ביניהם בית דין נעשין שליש ביניהן להשוותם בפרעון איש לפי חלקו אי נמי האי משלשין לישנא בעלמא הוא מחלקין הפרעון בין שלשתן והוא הדין נמי אם ארבעה הן מרבעין. כל כמיניה - בתמיה וכי יכול הוא לחזור בו ויפטר הנדון מלשלם. העדנו - אני ופלוני וחבירו אינו מודה. וחוייבנו ממון - בב"ד שהוזמנו והעמידנו הנדון בדין על הזמתנו וחייבנו בב"ד ומהייתא שעתא ממונא הוא גבייהו ואין זה מרשיע את עצמו שכבר הרשיעוהו אלהים. כיון דלחבריה לא מצי מחייב ליה - שאינו נאמן על חברו.

תוספות מסכת מכות דף ג עמוד א

אומר עדות שקר העדתי - ושוב הוזם לכאורה משמע דכי אמר הכי משלם חלקו דא"כ בקש להפסיד ממון חברו בעדותו ולא נראה דהא ליתא מאן דמשלם ממון אלא א"כ הוזם במקום פלוני עמנו הייתם לכך יש לפרש עדות שקר העדתי ושוב הוזמו שניהן דהשתא יש לפרש כדאמר עדות שקר העדתי סותר עדותו ולא שייכא ביה תורת הזמה כי אם בחבירו ופריך הא כל כמיניה אפי' הוא בעצמו אתי לידי הזמה דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד והוי כלא סתר את דבריו וא"כ הוו שניהם זוממין ומשלמין ממון.

קצות החושן סימן שנ ס"ק ב

(ב) כתב הטור (סעיף ב') ז"ל, גנב שור של שותפין וטבחו או מכרו והודה לאחד מהם וכפר לשני ואח"כ באו עדים שטבחו ומכר, משלם לזה שכפר חמשה חצאי בקר. וכתב הב"ח, ופירש רבינו דמיירי בהודה לאחד מהן כשתובעו בב"ד וכפר לשני כשתובעו בב"ד אחר, דאל"כ לא יתחייב לשני דמסתמא כיון דהודה לאחד מן השותפין כאילו הודה גם לשני, אלא מיירי בדכפר לשני בב"ד לפיכך כשבאו עדים חייב לשלם לשני ה' חצאי בקר עכ"ל. ואחי הרב המופלג (תרומת הכרי סי' א' ד"ה ודע) תמה בזה על דברי הב"ח דמה בכך שכפר בב"ד אחר כיון דכבר הודה ואיפטר בבי דינא קמא, ואטו הודה בקנס בהודאה כראוי לפני ב"ד ואח"כ תובעו בב"ד אחר וכפר בו יהיה חייב, זה לא נשמע כיון דהודה הודה ע"כ.

ונראין דברי הב"ח ואין בזה תימה, והוא דמצינו בש"ס ריש פ"ק דב"ק (ה, א) ופ"ק דמכות (ב, ב) לר' עקיבא דס"ל עדים זוממין קנסא ואם הודו עדים בב"ד ואמרו הוזמנו בב"ד פלוני דפטורין ע"ש, וכיון דהוזמו כבר בב"ד עפ"י עדים כשרים והיכא דבאו עדים ואח"כ מודה ודאי חייב אליבא דכ"ע, וא"כ היכי משכחת לה מודה בקנס בעדים זוממין. אלא עיקרא דהאי מלתא כיון דהתורה אמרה (שמות כב, ח) אשר ירשיעון אלקים פרט למרשיע עצמו, אין הדבר תלוי אלא באותו

ב"ד שדנין אותו עכשיו, ואם באו עדים והעידו עליו בב"ד ולא גמרו את הדין אותו ב"ד ובא ותובעו אותו לפני ב"ד אחר ומודה לפניו הו"ל מודה בקנס, ובי דינא קמאי שבאו העדים על הקנס שפיר מחייבין אותו דלפניהם אינו מודה בקנס כיון שכבר העידו עדים עליו לפניו, וכן להיפך במודה בקנס לפני ב"ד תו אין מחייבין אותו אפילו באו עדים אח"כ, ואם תובעו לפני ב"ד אחר ובעדים, הב"ד השני שפיר מחייבין אותו כיון דלא הודה באותו ב"ד שדנין אותו, ומשום דמודה בקנס לא הוה כנמחל שעבודו אלא שאין מחייבין אותו כיון דכבר הרשיע את עצמו, וב"ד השני שפיר מחייבין אותו, וא"כ דברי הב"ח נכונים דאע"ג דהודה לפני ב"ד הראשון כל שכפר לפני ב"ד השני הב"ד השני מחייבין אותו. וראיה מהא דאמרינן ריש פרק נערה (כתובות מב, א) דלר' שמעון דס"ל דקנס לא הוה ממון עד אחר הגביה, ואפילו כבר העמידו בדין עדיין קנסא, ואמרו שם [דה"ה] לענין הודאה וע"ש בתוס' (ד"ה או דלמא), וע"כ היינו בב"ד אחר, דבאותו ב"ד ודאי כל שהעמידו בדין וגמרו הדין אינו שייך בו הודאה לומר דמודה בקנס פטור, וע"כ בב"ד השני כשמודה העמדתני בדין ונתחייבתי בב"ד, והרי כבר באו עליו עדים, ע"כ דעיקר תליא באותו ב"ד שדנין אותו וכמ"ש. ואפילו לדין דהו"ל ממון אחר העמדה בדין, היינו אם כבר גמרו הב"ד את הדין וחייבוהו, אבל אם העמידו בדין והעמיד עדים והעידו ועדיין לא גמרו הדין דעדיין קנס הוא עד אחר שחייבוהו בב"ד, ואם תובעו בב"ד אחר ומודה מיפטר. וכן משמע מדברי השו"ע סימן פ"ז סעיף כ"ו ע"ש, טענו דבר שאינו חייב עליו אלא קנס [אינו נשבע היסת] שאילו הודה היה פטור, אבל אם טענו שהעמידו בדין על הקנס והביא עדים וחייבוהו ב"ד לשלם והלה אומר לא היו דברים מעולם צריך לישבע ע"ש, ומשמע דכל שלא חייבוהו בב"ד אף על גב דכבר הביא עדים כיון דעדיין קנס הוא עד אחר פסק דין אמרינן ביה מודה מיפטר כל שהיה לפני ב"ד אחר שלא שמעו ולא ידעו מהעדאת העדים, וזה ברור ודו"ק:

נתיבות המשפט ביאורים סימן שנ

ובקצוה"ח [ס"ק"ב] שכתב דבקנס אף שהודה בפני ב"ד אחד ואח"כ בא לפני ב"ד אחר והביא עדים חייב, כיון שבאו עדים קודם שהודה לפני ב"ד השני דחייב, ומשמע דאפילו יש עדים שהודה כבר לפני ב"ד א', דאי ליכא עדים מנין ידעין שהודה.

ולפענ"ד שא"א לומר כן, דהא בב"ק דף ע"ה [ע"א] גבי רבן גמליאל אמרינן שם דרבן גמליאל חוץ לבי"ד הודה, משמע דאי הודה בב"ד אף שהביא אח"כ עדים בב"ד אחר שנפטר בהודאה ראשונה, וגם מסתבר כן, דכיון שכבר נפטר והביא עדים על כך מה"ת יחייבוהו בב"ד שני. ומה שדימה אותו לבאו עדים בב"ד ראשון ולא גמרו (הודאה) [הדין] והודה זה בב"ד שני שהוא פטור. ולפענ"ד אין זה דמיון כלל, דשם כיון דכל זמן דשם קנס על ממון זה וליכא עדים, ובא לפני ב"ד שני והודה וליכא עדים לפני ב"ד שני, מרשיע את עצמו הוא, והיאך הבי"ד יכולין לחייבו בדבר שעדיין קנס הוא ע"פ עצמו, משא"כ שכבר הודה ונפטר מה"ת יחייבוהו הבי"ד השני, מה לי שהודה לפני ב"ד זה או לפני ב"ד זה, וכן מבואר בתשובת הרשב"א ח"ג סי' ק"י שהביא בעצמו בסימן זה [ס"ק"ד] ע"ש.

רמב"ם הלכות עדות פרק יח הלכה ח

חיוב העדים זוממים לשלם במקום שחייבין לשלם קנס הוא ולפיכך אין משלמין על פי עצמן, כיצד הרי שהעידו ונחקרה עדותן בבית דין ואחר כך אמרו שניהם עדות שקר העדנו ואין לזה אצל זה כלום, או שאמרו העדנו על זה בכך וכך והוזמנו אין משלמין על פיהן, אבל אם אמרו העדנו על זה והוזמנו בבית דינו של פלוני ונתחייבנו ליתן לו כך וכך הרי אלו משלמין שזו הודאה בממון שנגמר דינו ליתנו, ואם אמר האחד כך משלם חלקו.

לחם משנה הלכות עדות פרק יח הלכה ח

[ח] אמרו שניהם עדות שקר העדנו כו'. בפרק כיצד העדים (דף ג' א) אמר רב יהודה אמר רב עד זומם משלם לפי חלקו וכו' ואמרו שם מאי משלם לפי חלקו אי לימא דהאי משלם פלגא כו' ואמר שם אמר רבא באומר עדות שקר העדתי והקשו שם כל כמיניה ופירש"י ז"ל וכי יכול הוא לחזור בו ויפטר הנדון מלשלם ע"כ ומשמע דכיון דאינו נאמן לפטור הנדון אינו מחייב עצמו בכך ומפני כן כתב רבינו דאין משלמין על פיהם כשיאמרו שקר העדנו אבל רבינו ירוחם כתב במשרים נתיב א' ב' חלק ז' דהא דאין משלמין ע"פ עצמו דוקא כשאמר העדנו בב"ד וכו' אבל אמרו העדנו שקר משלמין ע"פ עצמן למאן דדאין דינא דגרמי שאין זה קנס וכן כתב הרא"ש בתשובות סוף כלל נ"ט דהעדים שאמרו שחתמו שקר מחמת שקרותן לא מהימנין להו במאי דאמרי להפסיד לראובן וכו' אבל לגבי דידיה מהימני דהודאת בעל דין כו' גם בשעת מעשה שחתמו שקר נעשה מיד ההיזק לשמעון כו' משמע דאע"ג דאינם נאמנין לענין ביטול העדות הם נאמנין לחייב עצמם הפך דברי רבינו וקשה עליהם דסוגיא לא משמע הכי כדכתבנא דאם נאמן לחייב עצמו מאי פריך כל כמיניה לימא דמ"ש עד זומם משלם לפי חלקו היינו דאע"פ שאינו מועיל להפטר הנדון מ"מ משלם שנאמן לחייב עצמו מיהו לתשובת הרא"ש ז"ל אינו קשה כל כך דאפשר דשאני התם דעשו מעשה וחתמו אף על פי שאין חילוק זה ברור אבל לרבינו ירוחם קשה טובא. לכך נראה לומר דהם סוברים דמה שהקשו בגמ' הוא דהיכי קרי ליה עד זומם דמשמע דהוא פסול ונפטר

הנדון הא לא מיפטר הנדון בהכי אבל מכל מקום ודאי דהוא חייב ולא קשה ליה לגמ' אהא אלא אמאי דקרי ליה עד זומם דמשמע דהוא פסול ואפשר דלזה כיון רש"י ז"ל שכתב וכי יכול לחזור בו ויפטר הנדון משמע דלא קשה ליה מחיובא דידיה דחייב לשלם אלא מדקרי ליה עד זומם דמשמע דפטור הנדון מיהו אין זה מוכרח דמאי דפירש"י ז"ל פיטור הנדון הוא משום דהא בהא תליא דכיון דלא נפטר הנדון ודאי דאינו חייב לשלם אי אפשר דלרבנותא נקטיה כדכתב הטור בשם ר"ח בסימן ל"ח דל"מ שאין משלמין ע"פ עצמן אלא אפי' העדות שהעידו נכונה וכו' ומ"מ למדנו דהוצרך הטור לכתוב דין זה בשם ר"ח בסימן ל"ח לאפוקי מדברי רבינו ירוחם והרא"ש ז"ל דאית להו דנאמנים לחייב עצמם ונסתלקה תמיהת הרב בית יוסף שתמה שם דלמה הוצרך לכתוב הדבר בשם ר"ח דטובא אשמעינן כדכתיבנא ואין אנו צריכים לדחוק במה שדחק דגירסא אחרת נזדמנה לטור

בית הבחירה (מאירי) מסכת מכות דף ג עמוד א

עדי'ם זוממין אין משלמין על פי עצמן מפני שהוא קנס כיצד הרי שהעידו ונחקרה עדותם ואח"כ ר"ל לאחר כדי דבור אמרו שקר העדנו ואין זה חייב לזה כלום ולא עוד אלא שהיום שהעדנו עליו במקום פלוני היינו או שאמרו שקר העדנו וכבר הוזמנו בעדותנו בבית דין פלני אין משלמין על פי עצמן ושמה תאמר נדון את הדבר כאלו אמרו גזלתיך או גנבתיך שחייב לשלם בזו לחייב עצמו הוא בא אבל האומר שקר העדתי אינו מכוין לחייב עצמו אלא להשיב עדותו אחור אבל אם אמרו העדנו על זה בכך והוזמנו בבית דין של פלוני ונגמר דיננו ונתחייבנו מפי הבית דין לשלם לו כך וכך הרי אלו משלמין שאין זה אלא הודאת ממון הואיל והוא מעיד שכבר נתחייב בו ואם אמר האחד לבד כן ולא אמר האחר זה שאמר משלם חלקו לפי מנין העדים וחברו אינו משלם על פיו שאין משלם על פי עד אחד ואף כשהאחד משלם דוקא שאמר שכל העדות הוזמה הא אם אמר הוזמתי ולא אמר כן על האחרים אינו משלם שאין הזמה כלום אא"כ הוזמו כלם הא אם אמרו כלם כן כלם משלמין וכן הדין בכל קנס שבעולם שאם הודו שנתחייבו בו בבית דין פלוני משלמין על פי עצמן וחכמי הדורות שלפנינו פסקו כחכמים לומר שמשלמין על פי עצמן ואף בשקר העדנו והוזמנו בבית דין של פלוני אף על פי שלא אמרו ונתחייבנו ממון וי"א שאף בעדות שקר העדתי לבד אף על פי שלא אמר שהוזם משלם מתורת דינא דגרמי שמן הדין אין חיוב בעדות אלא על ידי הזמה: